

بسم الله الرحمن الرحيم

مصاحبه با جناب آقای محمدعلی مینایی (بنیانگذار مطالعات امنیت اجتماعی در پژوهشگاه و مدیر گروه پژوهشی جامعه و امنیت)؛ پیرامون «تاریخچه شکل‌گیری دپارتمان جامعه و امنیت در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و کلیاتی در ارتباط با موضوع امنیت پژوهی در کشور».

توکلی) جناب آقای مینایی لطفاً در ابتدا در مورد زندگی، تحصیلات و تجربیات کاری خودتان بفرمایید.

مینایی) به نام خدا. اینجانب محمدعلی مینایی، متولد و پرورش یافته در شهر اصفهان، مقاطع تحصیلی دبستان، دبیرستان و مراحل اولیه دانشگاه (در دانشگاه صنعتی اصفهان) را در زادگاهم گذرانده‌ام. با اوج گرفتن نهضت امام خمینی (ره) در سال‌های قبل از پیروزی، با انقلاب همراه شده و پس از سال ۱۳۵۷ نیز ضمن فعالیت‌های انقلابی، مشغول ادامه تحصیل در دانشگاه بودم که با تعطیلی دانشگاه‌ها در سال ۱۳۵۹ و تأسیس بخش فرهنگی بنیاد شهید انقلاب اسلامی به فعالیت‌های فرهنگی روی آوردم. بنده با آغاز جنگ تحمیلی به وادی دفاع مقدس قدم نهادم؛ و علاوه بر حضور در جبهه به فعالیت در زمینه تحقیق و تولید صنایع نظامی مشغول شدم که این کار را تا پایان جنگ ادامه دادم. پس از جنگ، تحصیل در دانشگاه‌های اصفهان و تهران (رشته‌های مدیریت و حقوق) را پی‌گرفتم

توکلی) رشته «جامعه و امنیت» ظاهراً از رشته‌های جدید علمی، پژوهشی و دانشگاهی به حساب می‌آید. آیا جدید بودن این رشته باعث جلب توجه شما شد یا دلیل دیگری برای تحقیق در این حوزه وجود داشت؟

مینایی) عرض کنم که بنده پس از پایان جنگ، بنا به ضرورت، در حوزه امنیت کشور مشغول به فعالیت شدم. در اینجا بود که به‌عنوان «مدیر کل امنیتی - انتظامی وزارت کشور» و در سطح

یک نظام امنیتی کشور نسبت به بسیاری از توانایی‌ها، نارسایی‌ها و قوت و ضعف‌های نظام امنیتی کشور آگاهی و اشراف نسبی یافتیم؛ و دست‌آخر به این موضوع مهم وقوف پیدا کردم که بسیاری از ناامنی‌ها و ناهنجاری‌هایی که در کشور با آن‌ها مواجه هستیم ریشه در زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی جامعه و کشور دارد. این اوضاع در حالی بود که در برابر این مشکلات دستگاه‌های امنیتی شامل پلیس، سیستم قضایی و اطلاعاتی مسئول شناخته می‌شدند؛ که آن‌ها هم، بنا به ماهیت و تخصصشان تنها می‌توانستند به صورت «منفعل» برخورد نموده و یا حداکثر به صورت «فعال» اقدام به پیشگیری نمایند.

این موضوع در حالی بوده که برای مواجهه صحیح با مسائل مرتبط به حوزه امنیت باید ریشه‌های ناامنی توسط جامعه و دستگاه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، علمی، اقتصادی و زیست‌محیطی به صورت «فرافعال» از بین برده شوند. از این رهگذر، علاوه‌بر از میان رفتن «ناامنی» می‌توان امنیت مطلوبی برای کشور و جامعه فراهم نمود.

بنده با توجه به این «تجربه» و «یافته»، اولین مرکز تحقیقاتی را در نیروی انتظامی بنیانگذاری کردم که در حال حاضر به‌عنوان «پژوهشگاه علوم انتظامی و اجتماعی» مشغول فعالیت است.

توکلی) بسیار خوب؛ آیا تأسیس گروه پژوهشی جامعه و امنیت در پژوهشگاه ارتباطی با تأسیس این مرکز داشت؟

مینایی) به‌طور کلی می‌توانم بگویم که بعد از بنیانگذاری آن مرکز و به‌واسطه آگاهی و تجربه‌ای که به‌دست آوردم این موضوع به‌نظرم لازم و ضروری می‌رسید که برای تحقیقات علمی-پژوهشی در زمینه زیرساخت‌های فرهنگی-اجتماعی-سیاسی امنیت، یک مرکز آکادمیک مرتبط با موضوع و مسئله تأسیس شود. از این رو، با جناب آقای دکتر مهدی گلشنی، رییس محترم وقت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، مذاکره کردم؛ ایشان هم ضمن استقبال از آن، شرایط فعالیت یک دپارتمان علمی-پژوهشی را در پژوهشگاه فراهم کردند. این دپارتمان تحت عنوان «گروه پژوهشی جامعه و امنیت» از سال ۱۳۷۶ با مدیریت اینجانب کار خود را شروع کرد.

توکل) بعد از اینکه گروه تأسیس شد آیا برنامه مشخص و مدونی برای تحقیق و فعالیت داشتید و یا به شکل دیگری به کار ادامه دادید؟

مینایی) خیر برنامه نوشته شده‌ای وجود نداشت. گروه ابتدا با گرد هم آوردن افراد علمی و مجرب در حوزه امنیت پژوهی، فعالیت خود را شروع کرد. طی تبادل نظرها و مذاکرات بسیار با این افراد به این نتیجه رسیدیم که گزارشی از وضعیت امنیتی کشور با ادبیات امنیت نرم، امنیت مردم و جامعه و امنیت پژوهی با توجه به ریشه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و همچنین ارزیابی‌ای از عملکرد نظام‌های امنیتی، سیاسی، اداری و اجتماعی کشور تهیه و به سران نظام ارائه شود. بنابراین گزارشی در هفت صفحه تهیه و برای سران نظام، از جمله رئیس‌جمهور محترم وقت، حجه الاسلام و المسلمین جناب آقای سید محمد خاتمی، که بیشترین مسئولیت در قانون اساسی در این زمینه‌ها به ایشان واگذار شده است، ارسال شد. گزارش مربوط به رئیس‌جمهور توسط جناب آقای دکتر مهدی گلشنی، ریاست محترم وقت پژوهشگاه و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، در یکی از جلسات در شورای عالی انقلاب فرهنگی به رئیس‌جمهور تقدیم شد. (پیوست ۱) پس از مدتی رئیس‌جمهور دفتر ریاست جمهوری، حجه الاسلام و المسلمین جناب آقای سید محمدعلی ابطحی، طی مکاتبات رونوشت دستور ریاست محترم جمهوری به جناب آقای دکتر حسن روحانی، دبیر محترم وقت شورای عالی امنیت ملی، و جناب آقای دکتر مصطفی معین، وزیر محترم وقت وزارت علوم و آموزش عالی، را به رئیس پژوهشگاه ابلاغ نمود؛ (پیوست ۲) که به این شرح است:

جناب آقای دکتر روحانی

جناب آقای دکتر معین

اصل کار ارزنده است و امیدوارم با گسترش تحقیقاتی از این دست، روند تدبیر و اداره امور هرچه بیشتر علمی و واقع‌بینانه‌تر شود. به نظرم دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی می-

تواند و باید سفارش‌دهنده این تحقیق باشد و وزارت محترم فرهنگ و آموزش عالی و پژوهشگاه هم قطعاً استقبال می‌کنند. نتیجه به من گزارش شود.

البته دفتر رییس جمهور گزارش هفت صفحه‌ای پژوهشگاه (گروه پژوهشی جامعه و امنیت) را در سه صفحه خلاصه و به ایشان ارائه کرده بود. (پیوست ۳) پس از ابلاغ این دستور، به دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی مراجعه کردیم ولی نتیجه‌ای حاصل نشد. در وزارت علوم و آموزش عالی، وزیر محترم وقت، جناب آقای دکتر مصطفی معین، گزارش را به معاون محترم فرهنگی اجتماعی وزارت علوم، جناب آقای دکتر هادی خانیکی، ارجاع دادند و ایشان هم آن را به جناب آقای دکتر حسین ابراهیم‌آبادی، مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی، ارجاع دادند. بنده و جناب آقای دکتر سعید مجردی، که همکار و یار همیشه‌همراه از ابتدای این فعالیت‌ها بوده‌اند، و نیز جناب آقای دکتر رضا سیف‌اللهی، که به دلیل سابقه طولانی در مسئولیت‌های مهم در نظام امنیت کشور، از جمله وزارت کشور و نیروی انتظامی، از دغدغه‌مندان در این زمینه بوده و هستند (و با محوریت ایشان)، با آقایان دکتر هادی خانیکی، و دکتر حسین ابراهیم‌آبادی جلسات متعددی در این زمینه برگزار کردیم.

نهایتاً قرار شد فاز صفری برای این مطالعات اجرا شود. در نتیجه پیشنهادیه طرح (طرح‌نامه) فاز صفر تهیه و ارائه شد. طرح‌نامه مذکور پس از بررسی توسط اداره کل دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی و هماهنگی با دانشگاه علامه، به عنوان «قرارداد فاز صفر طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی» و به ارزش هفت میلیون تومان با دانشگاه علامه منعقد شد. فاز صفر با همکاری آقایان دکتر حسین حسینی، دکتر فرهاد نیلی، دکتر نادر نوروزی، دکتر سیدمحمد میرسندسی، دکتر سعید مجردی، اجرا و گزارش آن به اداره کل مذکور ارائه شد.

نتایج گزارش فاز صفر در بخش‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، حقوق و جرم‌شناسی، ساختار و پژوهش، شامل دو مقاله برای هریک از بخشها و پیشنهاد پنج موضوع تحقیق و طرح‌نامه آن در ۲۴۷ صفحه ارائه گردید که فهرست مطالب به پیوست تقدیم می‌شود. (پیوست ۴)

توکلی) گزارش فاز صفر چه نتیجه‌ای داشت؟

مینایی) نتیجه این کار آن شد که معاونت فرهنگی اجتماعی و اداره کل دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی پژوهشکده مطالعات فرهنگی وزارت علوم با توجه به گزارش فاز صفر و تبیین ضرورت مطالعات و تحقیقات در حوزه امنیت اجتماعی، امنیت نرم، رویکرد اجتماعی به امنیت مردم و جامعه، ارائه مدلی مفهومی، ادبیات، مبانی و... در این زمینه، نیاز به آن را در نظام امنیتی کشور متوجه شدند. بنابراین طی مکاتبه‌ای با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت لزوم ملی شدن این طرح را پیشنهاد کردند. (پیوست ۵) همچنین در مکاتبه دیگری با معاونت آموزش وزارت علوم ضرورت طراحی رشته و تعیین سرفصل‌هایی در زمینه امنیت اجتماعی را اعلام کردند. گروه پژوهشی جامعه و امنیت هم متعاقباً «طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی» را به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت پیشنهاد که این طرح جامع به‌عنوان یک «طرح ملی» تصویب و تخصیص اعتبار شد و باید عرض کنم که «پیشنهادیه کلان طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی» (پیوست ۶) اولین طرح و برنامه این مجموعه تحقیقاتی است.

توکلی) در مورد طرح جامع؛ آیا می‌توانید بالاجمال شرح بدهید که چه تعریفی دارد و از چه بخش‌هایی تشکیل شده است؟

مینایی) بله حتماً؛ اما لازم می‌دانم قبل از پرداختن به «طرح جامع» مقدمه‌ای جهت آشنایی مخاطبان محترم با مفهوم «امنیت اجتماعی» و نیز پیشینه مطالعات امنیت اجتماعی بیان کنم:

۱. امنیت اجتماعی (جامعه‌ای) یا جامعه‌بنیاد؛ موضوعی جدید با تقریرها و دلالت‌های متعدد است که مرزهای مشخصی با دیگر اقسام امنیت مانند امنیت ملی، امنیت عمومی، امنیت انسانی، امنیت داخلی و... دارد. معمولاً در کشور ما در تحقیقات مربوط به نظام امنیتی غلبه با «رویکرد سخت» است و نتیجه این موضوع همان‌طور که گفتم منفعلانه عمل کردن ارکان امنیتی کشور و تولید

ناهنجاری‌ها و ناامنی است. بالعکس، اگر بتوانیم در برابر ناامنی‌ها و ناهنجاری‌ها پیشگیرانه اقدام نماییم در واقع به‌نحو «فعال» عمل کرده‌ایم. اما با اینحال هم ریشه‌ها و زیرساخت‌های ناامنی از بین نمی‌رود. پس چاره چیست؟ بهترین وضعیت، رویکرد «فرافعال» است. بر اساس این رویکرد باید تمرکز بر زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی باشد؛ چرا که با این کار هم زمینه‌ها برای پدید آمدن ریشه‌های ناامنی و ناهنجاری کاهش می‌یابد و هم زمینه‌های تولید امنیت بر بسترهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی را فراهم می‌آورد. رویکرد فرافعال به امنیت، در واقع رویکرد اجتماعی و نرم به امنیت است؛ که برای پرداختن به آن نیاز به شناخت علمی و پژوهشی از وجوه مختلف موضوع امنیت داریم. همان‌طور که عرض کردم غلبه رویکرد سخت به امنیت، موجب غفلت از رویکرد نرم به امنیت در نظام امنیتی کشور شده است و به‌همین دلیل عقب‌ماندگی انباشته‌ای در تولید اطلاعات، دانش، مبانی و ادبیات پیرامون امنیت نرم، اجتماعی و ایجابی پدید آمده است. ادبیات امنیت پژوهی نیز در ایران عمدتاً ناظر بر همین وجه سخت امنیت و همچنین بر مفهوم کلاسیک امنیت ملی بوده است؛ در حالی که امنیت اجتماعی (امنیت جامعه و مردم) رویکردی نوین به امنیت است که موضوعات و مباحثی را مورد توجه قرار می‌دهد که برخی از آن‌ها در مرزهای مفهومی امنیت ملی قرار نمی‌گیرند.

۲. پیشینه مطالعات امنیت اجتماعی در ایران؛ اما، در مورد پیشینه مطالعات امنیت اجتماعی در کشور باید گفت که با عنایت به محدودیت منابع و مطالعات در این حوزه تا اواخر دهه شصت مطالعات امنیتی در وضعیت توسعه نیافته‌ای قرار داشته است؛ که با تأسیس پژوهشکده مطالعات راهبردی، شاهد رشد نسبی در این زمینه مطالعاتی هستیم. اما، در دهه‌های هفتاد و هشتاد مرکز مطالعات جامعه و امنیت در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و مؤسسات دیگری نیز همچون مؤسسه ابرار معاصر تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، مرکز پژوهش‌های مجلس، مرکز تحقیقات استراتژیک دفاعی، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها توسعه قابل توجهی یافته‌اند. در این دوره مطالعات امنیتی از صرف ترجمه متون خارجی، فراتر رفته و به نقد و حتی تولید دیدگاه‌های ایرانی و اسلامی می‌پردازند؛ به‌طوری که

در این خصوص شاهد ارائه «نظریه تحلیل گفتمانی امنیت» توسط دکتر اصغر افتخاری در سال ۱۳۸۰ (در کتاب امنیت جهانی: رویکردها و نظریه‌ها) و سپس بسط آن در حوزه نخبگانی کشور هستیم.

به‌عنوان توضیح می‌توانم عرض کنم که مطابق این دیدگاه، امنیت در قالب دو گفتمان قابل تعریف و مدیریت است:

یک. **گفتمان سلبی**؛ که بر نبود «تهدید» دلالت دارد. از این رو می‌توان آن را چنین تعریف کرد: «وضعیتی که در آن منافع بازیگر از سوی دیگران یا موضوع تهدید واقع نمی‌شود و یا در صورت وقوع تهدید احتمالی، امکان مدیریت آن برای بازیگر مورد تهدید وجود دارد». در واقع این گفتمان سخت‌افزارانه، برون‌نگر و به‌شدت قدرت‌محور است. لذا شاهدیم که در آن «امنیت» به «قدرت» تقلیل می‌یابد.

دو. **گفتمان ایجابی**؛ که بر امنیت در مقابل اصل «رضایت اجتماعی» تأکید دارد و امنیت را تابعی از نسبت «خواسته‌های اجتماعی» به «داشته‌های اجتماعی» و در چارچوب «ضریب ایدئولوژیک» آن جامعه می‌داند. شاخص امنیت در این گفتمان «میزان رضایتمندی» و به‌تعبیری «قدرت نرم درون‌زای» آن است.

توکلی) مرکز مطالعات جامعه و امنیت در کدام حوزه به تحقیق مشغول شده است؟

میثایی) با توجه به اینکه امنیت نرم و امنیت ایجابی، برای توسعه مفهوم امنیت اجتماعی، مفاهیم مقدماتی است بنابراین چیزی که در کانون توجه مرکز مطالعات جامعه و امنیت بوده و حاصل پژوهش‌های این مرکز است، توسعه رویکرد امنیت نرم، ایجابی و اجتماعی به امنیت است؛ اساساً هدف نهایی مرکز نیز ترویج گفتمان اجتماعی امنیت در ایران است که مفهومی توسعه‌یافته و مدرن است.

توکلی) فرمودید که تحقیقات اولیه در حوزه امنیت اجتماعی معطوف به ترجمه آثار بوده است. حلقه‌ی واصل این تحقیقات با تحقیقات بومی چه بوده است؟

مینایی) پس از مرور و تبیین مفهوم و نظریه‌های امنیت اجتماعی در جهان، این پرسش‌ها قابل طرح بود که: آیا مضمون امنیت اجتماعی و اشکال بروز و ساماندهی آن در همه جوامع یکسان است؟ چگونه می‌توان ضمن استفاده از تجربه‌ها و یافته‌های جهانی، ملاحظات بومی را در طراحی و تفسیر امنیت اجتماعی دخیل دانست؟ در این جا فرض بر آن است که ریشه‌های بروز و شیوه‌های مدیریت امنیت اجتماعی در جوامع گوناگون، متفاوت است؛ (این فرض را نظریه‌پردازان اولیه امنیت اجتماعی نیز می‌پذیرند).

ریشه روش‌شناختی تأمل در معنای غربی امنیت اجتماعی نیز به این پرسش‌ها مربوط است که: آیا در ایران هم عدم اطمینان خاطر افراد و گروه‌ها به دلیل احتمال زوال هویت ایرانی وجود دارد؟ سهم و وزن دغدغه هویت در ناامنی اجتماعی چقدر است؟ آیا مسائل دیگری وجود دارند که مسأله هویت‌خواهی را تحت الشعاع قرار بدهند؟ آیا می‌توان گفت که ایرانیان نسبت به هویت، هیچ دغدغه‌ای ندارند؟

اگر بخواهیم برای این پرسش‌ها تقدم و تأخر در نظر بگیریم می‌توانیم بگوییم که هویت-خواهی در ایران اولین اولویت مبحث امنیت اجتماعی نیست. در پژوهشی که با عنوان «مسائل اجتماعی ایران» انجام شده است، گروهی از محققان علوم اجتماعی به استخراج عینی مسائل اجتماعی در ایران پرداخته‌اند. این گروه پژوهشی با تهیه پرسشنامه‌ای مهمترین عوارض اجتماعی، اولویت و موضوعیت آن‌ها را از عامه مردم، مسئولان و مطلعین جویا شده‌اند. مهمترین مسأله اجتماعی از دید سه گروه مذکور، صبغه اقتصادی داشته و به فقر و اشتغال مربوط است. هویت‌خواهی در این تحقیق مقام پنجم و افسردگی روانی آخرین مسأله اجتماعی ایرانیان ذکر شده است.

توکلی) با این وصف، با توجه به اینکه مؤلفه‌های موضوع امنیت اجتماعی در ایران به گونه‌ای متفاوت تعیین می‌شوند آیا تعریف آن هم تغییر پیدا می‌کند؛ یا همان تعریفی که مبنای کار غربی‌ها قرار گرفته است ملاک می‌شود؟

مینایی) خیر. مرکز مطالعات جامعه و امنیت برای تبیین رویکرد خود در حوزه مطالعات جامعه و امنیت، امنیت اجتماعی (جامعه‌ای) را به شرح زیر تعریف و ارائه نموده است:

اطمینان خاطر افراد جامعه و نیز گروه‌های اجتماعی نسبت به موجودیت، هویت و ارزش‌های خود در قبال مخاطرات ناشی از تحرکات عمدی (مانند کوچاندن هوشمند یک قوم) و تحولات عادی (مانند زلزله یا گسست نسلی).

بر اساس این تعریف، موضوع امنیت اجتماعی در ایران فقط گروه نیست بلکه فرد نیز به-عنوان عضو گروه و مؤلفه سازنده جامعه، در شمول امنیت اجتماعی قرار می‌گیرد. همچنین افراد و گروه‌ها، هم دغدغه موجودیت خود را دارند و هم نگران هویت و انسجام جمعی و نیز ارزش‌های خود هستند.

توضیحاً باید عرض کنم که در ایران مقوله «امنیت اجتماعی» موضوعی نیست که بتوان با آن با روش‌های سلیقه‌ای و موردی و رهیافت‌های سستی برخورد کرد؛ بلکه به دلیل پیچیدگی فوق-العاده آن، نیازمند مطالعات گسترده بومی در بعد مفهوم‌سازی و شاخص‌سازی و سپس سنجش‌های مستمر میدانی برای ارزیابی وضعیت موجود با شاخص‌ها و مقایسه با گذشته و وضعیت مطلوب است. بدیهی است دیدگاه‌های نظری صرف برای تعریف مسائل اجتماعی در کشورهای در حال توسعه کارآیی ندارند؛ به‌ویژه مباحث امنیتی و اجتماعی باید متناسب با وضعیت این کشورها باز تعریف شوند.

البته باید توجه داشت که حتی شاخص‌های تعیین شده در امنیت اجتماعی نیز شاخص‌هایی نسبی و به‌شدت سیال‌اند و باید به‌طور مستمر ارزیابی شده و مورد تجدیدنظر قرار گیرند. مهم‌ترین دلیل این امر، ناهمخوانی نظریه امنیت اجتماعی در جامعه غربی با شرایط فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی است. هرچند که مفهوم امنیت اجتماعی در ادبیات علمی جامعه غربی نیز عمر چندانی ندارد و غالباً مفهوم امنیت اجتماعی را مترادف «هویت اجتماعی» دانسته‌اند.

باید اضافه کنم که مشکلات دیگری هم در این زمینه وجود دارد. یک مشکل آن است که در ادبیات علمی ایران، به مسأله نظریه‌پردازی امنیت اجتماعی توجه نشده است و در اغلب

تحقیقات اجتماعی، امنیت اجتماعی را محدود به «امنیت عمومی» و «ثبات اجتماعی» دانسته یا مفهوم امنیت اجتماعی را به امنیت گروه‌های اجتماعی نظیر خانواده تقلیل داده‌اند. مسأله دیگر، آن که تاکنون مفهوم امنیت اجتماعی و حتی مفهوم امنیت ملی که مبنای تجربی بیشتری دارد، در ایران به‌طور کمی ارزیابی نشده و معرف‌ها و شاخص‌های آن شناسایی نشده‌اند. ضرورت دیگر این که تاکنون در حوزه تحقیقات امنیتی داخل کشور، مطالعه‌ای برای تعیین شدت امنیت و ضد امنیت، به‌طوری که بتوان اهمیت مجموعه مؤلفه‌ها و رخداد‌های ضد امنیتی را در هر محدوده زمانی به‌دست آورد و مقاطع زمانی را با یکدیگر مقایسه کرد، پیشنهاد نشده است.

توکلی) با توجه به این مسائل گروه شما چه راه‌حل عملی‌ای در پیش گرفته است؟

مینایی) مرکز مطالعات جامعه و امنیت برای تبیین مبانی نظری و ساماندهی مطالعات امنیت اجتماعی در ایران، بهره‌گیری از سه رکن، منبع و حوزه را به‌شرح زیر مبنای کار خود قرار داده است:

اول. نظریه‌ها و مکاتب تولیدشده در جهان در زمینه امنیت اجتماعی؛

دو. نظریه‌های دین اسلام به‌عنوان مکتب ناظر بر جامعه ایران در حوزه امنیت اجتماعی؛

سه. جامعه‌شناسی تاریخی ملی امنیت در ایران.

در هر یک از موارد فوق: نظریه‌ها و مکاتب تولیدشده جهان به‌عنوان الگو، مدل و ساختار؛ نظریه‌های مکتب اسلام به‌عنوان چارچوب ارزشی ماندگار؛ و منبع جامعه‌شناسی تاریخ ملی به‌عنوان چارچوب ارزشی و عرفی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

توکلی) به‌عنوان سؤال آخر و همین‌طور جمع‌بندی بفرمایید که نتایج این تحقیقات چه ارتباطی با طرح جامع دارد؟

مینایی) با استقرار نتایج ارکان علمی- پژوهشی طرح جامع بر مدل نظری مذکور، مبانی نظری امنیت اجتماعی بومی شده، تولید می‌گردد. از اینجا همچنین می‌توانیم نتیجه بگیریم که ممیزات مطالعات امنیت اجتماعی انجام‌شده در ایران عبارتند از:

- نظریه پردازانه؛

- بومی؛

- پژوهشی و آکادمیک؛

- انتقادی؛

- آینده پژوهانه همراه با رویکرد تاریخی؛

- معطوف به ارزش‌های اسلامی و ملی؛

- آسیب‌شناسانه.

از ویژگی‌های دیگر مطالعات امنیت اجتماعی، مسئله‌مند بودن آن است. بدین ترتیب که بخش قابل توجه تحقیقات شامل پژوهش‌هایی است برای شناخت زیرساخت‌های جامعه ایران مبتنی بر چهارچوب نظری تولید شده. همچنین بخشی از تحقیقات نیز صرف بسترسازی برای طراحی الگوها و مدل‌های راهبردی برای مدیریت تاثیرگذاری نتایج تحقیقات نظری و شناختی بر اساس نیازهای جامعه ایران انجام می‌شود.

مجموعه تحقیقات نظری، شناخت مسائل ایران و مدیریت تاثیرگذاری برای حل مسائل به صورت منظومه‌ای هوشمند، طراحی شده و اجرا می‌شود.

توکلی) بله؛ مطالب ارزشمند و مفیدی ارائه نمودید. از اینکه در مصاحبه شرکت کردید از شما سپاسگزارم.

پیوست ۱: گزارش ارسالی برای ریاست محترم جمهوری، آقای سید محمد خاتمی

 دانشکده علوم انسانی و معارف اسلامی
 بانه تعالی

حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای سید محمد خاتمی دامت برکاته
 ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با اهداء سلام و تحیات به استحضار میرساند:

در شرایط کنونی یکی از مهمترین دغدغه‌های مردم و مسئولین طراز اول کشور بحث امنیت اجتماعی است در حالیکه شاخصهای آماری، حاکی از نامطلوبتر شدن روزافزون وضعیت امنیت اجتماعی در کشور است. بعضی از مسئولین اجرائی همواره اوضاع را رو به بهبود جلوه می‌دهند و این تناقض بین برداشتهای عینی مردم و ادعای مسئولین، منجر به کاهش شدید اعتماد عمومی به دستگاههای متولی امنیت (اعم از نیروی انتظامی، قوه قضائیه، وزارت اطلاعات، وزارت کشور، بسیج و...) شده است. این بی‌اعتمادی به صورت مضاعف ضریب امنیت اجتماعی را کاهش خواهد داد، زیرا که امنیت از دو جزء عینی و ذهنی تشکیل شده است که جزء ذهنی آن مستقیماً از میزان اعتماد مردم به سیستم حکومتی ناشی می‌شود، به نحوی که حتی اگر شاخصهای امنیتی در بهترین وضعیت قرار گیرد لکن اعتماد لازم در مردم و حکومت (به عنوان مهمترین مسئول تأمین امنیت) وجود نداشته باشد، تأمین امنیت اجتماعی در حد مطلوب نخواهد بود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در طول یکسال و نیم گذشته با درک اهمیت موضوع، گروه پژوهشی ویژه‌ای تحت عنوان «گروه پژوهشهای امنیت اجتماعی» با مسئولیت امیر سررئب رضا سیف‌اللهی ایجاد کرد و از آن زمان مطالعات مقدماتی و امکان‌سنجی در خصوص موضوع امنیت اجتماعی (Social Security) را آغاز نموده است. اکنون ممکن است این سؤال مطرح شود که با وجود مراکز متعدد تصمیم‌گیری و اجرائی که در این موضوع مسئولیت دارند چه لزومی به یک فعالیت موازی است. در پاسخ به این سؤال ملاحظاتی زیر به عرض می‌رسد:

۱- بررسی ساختار امنیت کشور نشان می‌دهد که حداقل ۹ ارگان تصمیم‌گیری در امور امنیتی وجود دارد که این ارگانها اکثراً فاقد ارتباط ساختاری و سیستمی با یکدیگر هستند و حتی در مواردی که شوراها یا سیاستگذاری (همچون شورای عالی امنیت ملی) و یا هماهنگی (همچون شورای امنیت کشور) پیش‌بینی شده است، تصمیم‌گیرها در شوراها و نهادهای مزبور بر مبنای یک کار عمیق کارشناسانه و تحقیقی نبوده و بیشتر جنبه جلب نظر و همکاری ارگانهای مختلف با یکدیگر را داشته است. در نتیجه

اقدامات جنبه مقطعی پیدا کرده و هیچگاه دارای یک برنامه دراز مدت در مقوله امنیت اجتماعی نبوده‌ایم.

۲. تجربه نشان داده است که دغدغه اصلی مسئولین امنیتی در کشور امنیت ملی و با امنیت داخلی است که از این دو مقوله می‌توان به «امنیت حکومت» تعبیر کرد، در حالیکه مشکل اصلی مردم «امنیت فردی و اجتماعی» و یا «امنیت مردم» است. متأسفانه در طول سالیان گذشته نتوانسته‌ایم دو مفهوم امنیت حکومت و امنیت مردم را در یک چارچوب واحد تعریف کنیم و تا زمانی که کلیه بررسی‌های کارشناسانه را در ارگانهای رسمی و اداری موجود منحصر کنیم وضعیت فوق ادامه پیدا خواهد کرد.

۳. در گذشته هنگامی که واژه امنیت استفاده می‌شد، شاید اولین تصور که در ذهن ایجاد می‌شد یک مأمور گشت و پاسبان بود که در سایه وی آرامش در گوی و برزن ایجاد و حفظ می‌شد و بطور متقابل اگر یک یا چند روز آن مأمور خراب می‌شد ناامنی بوجود می‌آمد به عبارتی بهتر در گذشته، امنیت با ابزارهای فیزیکی استقرار امنیت تا حد زیادی مترادف بود لیکن امروزه این الگو قابلیت اجرایی خود را از دست داده و عوامل پنهان و غیر فیزیکی ایجاد امنیت بیش از پیش اهمیت یافته است. متعاقب این تغییر وضعیت، نقش سازمانهای مختلف در ایجاد و حفظ امنیت در کشور بیشتر شده است و دیگر نمی‌توان تأمین امنیت اجتماعی را تنها از یک وزارتخانه یا نیروی خاص انتظار داشت.

۴. یکی از دلایلی که تاکنون باعث شده است ارگانهای حکومتی در طراحی امنیت به مراکز پژوهشی و دانشگاهی بهای لازم را ندهند آنست که در این مقوله تعالیت مستقل علمی تاکنون در کشور انجام نشده است و تمام منابع موجود غربی است، و بدیهی است که بدلیل تفاوت ارزشهای فردی و اجتماعی در جوامع اسلامی و غربی، امکان پذیرش کامل و عمل به پالنه‌های پژوهشی آنان وجود ندارد. مهمترین ریشه قانونگذاری در مباحث امنیت اجتماعی تعیین «سیاست کنترل جرم» (Criminal Control Policy) است که این سیاست مبنای کلیه قانونگذارها و اقدامات اجرایی است. سیاست کنترل جرم در کشورهای غربی صرفاً بر مبنای لیبرالیسم (Liberation) و فردگراشی (Individualism) است لکن در کشور ما علاوه بر خواست مردم، احکام شرعی و آرمانهای دینی نیز در تعیین سیاست مزبور نقش موثری را داراست. بنابراین باید بحث امنیت اجتماعی به عنوان یک رشته علمی در دانشگاههای کشور در سطوح کارشناسی ارشد و دکتری ایجاد و دنبال شود. پادآوری می‌شود که هیچیک از رشته‌های دانشگاهی

موجود مستقلاً جایگویی این رشته نیست هر چند این رشته از تخصصهای مختلف بخصوص حقوق، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، مدیریت، روانشناسی و اقتصاد بهره می‌برد.

۵- مراکز آموزشی و پژوهشی متعددی در کشور وابسته به مراجع تصمیم‌گیری گوناگون وجود دارند لیکن به نظر می‌رسد که آنها به دو دلیل در جهت پر کردن خلأ فوق‌الذکر نمی‌توانند موفق باشند:

اولاً: ماهیت پژوهشهای این مراکز کاربردی و مطلق (و تولیدکننده روش) است و از نوع تحقیقات پایه (که تولیدکننده علم است) نمی‌باشد در حالیکه هدف اصلی پژوهشگاه ایجاد پستر علمی برای مقوله امنیت اجتماعی در سطح کشور است.

ثانیاً: حتی پژوهشهای کاربردی که توسط مراکز فوق انجام می‌شود، بدلیل وابستگی این مراکز به یکی از ارگان تصمیم‌گیرنده مقبولیت عام در سطح کشور ندارد. لذا لازم است پژوهشهای کاربردی مهم توسط نهاد یا نهادهای مستقل پژوهشی انجام شود.

با عنایت به توضیحات و ضرورت‌هایی که بخشی از آنها بیان شد یک طرح پژوهشی ملی تحت عنوان «طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی» در این پژوهشگاه تعریف شده است که به عنوان یک طرح ملی مطالعاتی می‌تواند پایه‌ای برای توجه هر چه بیشتر به این موضوع مهم و هدایت و هماهنگ ساختن فعالیتهای آموزشی، پژوهشی، سیاستگذاری، قانونگذاری و نهایتاً طراحی‌های کلان در مقوله امنیت اجتماعی باشد.

اهم محوره‌های طرح مزبور به شرح زیر می‌باشد:

محور یکم - تبیین آرمانها، علل و معیارهای امنیت اجتماعی و سیاست کلی کنترل جرم:

در حال حاضر تعریف روشنی در بین مسئولین امنیتی کشور از معیارهای امنیت اجتماعی به صورت شاخصهای کمی وجود ندارد و این وضعیت بخصوص در زمان بروز تنشهای سیاسی ملی یا منطقه‌ای مشکل خود را نشان می‌دهد. به عنوان مثال در وقایع تیرماه ۷۸ در تهران، برداشت واحدی از میزان وخامت اوضاع وجود نداشت. این تفاوت برداشت تصمیم‌گیرهای متعدّد و مناقض را نیز بدان دلیل داشت. در حال حاضر تعریفهایی که از شرایط مختلف امنیت (سفید، خاکستری، زرد و قرمز) در

شورای عالی امنیت ملی صورت گرفته است. عمدتاً ناظر بر اغتشاشهای خیابانی و مقوله امنیت داخلی است و توجهی به مسائل مربوط به امنیت اجتماعی نمی‌شود. به عنوان مثال هیچ شاخصی برای پدیده سرقت وجود ندارد که در چه مواقعی یک منطقه از لحاظ میزان سرقت در حد قابل قبول، آسیب‌پذیر و باحتراسی قرار دارد.

بر مبنای مطالعات مقدماتی انجام شده به نظر می‌رسد بهترین مبنایی که می‌توان با اتکال به آن سیاست کلی کنترل جرم و «آرمانها، علائق و استانداردهای» امنیت اجتماعی را تعریف نمود، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است که سند مورد توافق اکثریت قاطع مردم است و هم‌چنین دارای مقبولیت و مشروعیت کافی در بین مجامع علمی و دینی می‌باشد.

محور دوم - بررسی نقش تحولات اقتصادی بر امنیت اجتماعی:

رشد و توسعه اقتصادی از اهداف اساسی کلیه نظامهای سیاسی است و برای تحقق آن برنامه‌ها و اقدامات متعددی از سوی حکومت انجام می‌شود. در اصل ۱۷۶ قانون اساسی (در مبحث مربوط به شورای عالی امنیت ملی) بر این نکته تأکید شده است که در کشور ابتدا باید سیاستهای دفاعی-امنیتی تعیین گردد و سپس در چارچوب آن، سیاستهای اقتصادی اجتماعی فرهنگی دنبال شود و به صراحت بر تقدم امنیت ملی (دفاع و امنیت) بر سایر بخشها تأکید شده است. متأسفانه در طول ۱۰ سال گذشته به نحو نقضی به این موضوع پرداخته نشده است و سیاستهای اقتصادی نامتعادل و به موازات آن افزایش جمعیت که در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی نرخ رشد آن تا حد ۴٪ هم افزایش یافت موجب افزایش بیکاری (اعم از بیکاری پیدا و ناپیدا) در سالهای اخیر شده است. شدت این بیکاری قطعاً در سالهای آتی خود را بیش از پیش نشان خواهد داد و البته تأکید دولت برای ایجاد ۸۰۰ هزار شغل در طول برنامه پنجساله سوم (هرچند دور از ذهن می‌نماید) با درگ امنیت خطرات این معضل اجتماعی بوده است. اهم نتایج و خروجیهای مورد انتظار در این محور عبارت است از:

- ۱- توجه دادن مسئولین برنامه‌ریزی اقتصادی به ملاحظات امنیت اجتماعی در طرحها، برنامه‌ها و سیاستگذاریهای اقتصادی
- ۲- ارائه شاخصهای کمی از تأثیرات تحولات اقتصادی بر امنیت اجتماعی
- ۳- تعیین نقاط پهنه در منحنیهای اصلاحات اقتصادی و امنیت اجتماعی

محور سوم - فرهنگ و امنیت اجتماعی:

گسترش فرآوری اطلاعات و ارتباطات از قبیل ماهواره‌ها، اینترنت و شبکه‌های تلویزیونی موجب تسهیل کارکرد فرهنگهای مهاجم شده است و این با توجه به نگرش خاص نظام به مسائل فرهنگی، خود میتواند به عنوان یک تهدید امنیت اجتماعی مطرح باشد. این موضوع زمینه ساز تعریف پارای از جرائم جدید را در جامعه باعث شده است. جرائم همچون بی‌حجابی، استفاده ناصحیح از ماهواره، موسیقی مبتذل و فیلمهای مبتذل و استفاده ناصحیح از اینترنت، طراحی سیستم امنیت اجتماعی را با پیچیدگی دو چندان روبرو کرده است. از سوی دیگر وجود خرده فرهنگها در سراسر کشور و اقوام و مذاهب مختلف به خصوص در مناطق مرزی اهمیت این موضوع را بیشتر روشن می‌سازد.

محور چهارم - توسعه سیاسی و امنیت اجتماعی:

هر چند تحولات محیطی و درونی کشور در طول ۱۰ سال گذشته عمدتاً در جهت رونق اقتصادی تنظیم شده بود، در عین حال موجبات افزایش تهدیدات امنیتی بطور نسبی را نیز فراهم کرده است. آثار روند روبه توسعه مشارکت مردم در امور سیاسی و اجتماعی می‌تواند به عنوان یک عامل مثبت در توسعه و تعمیق امنیت اجتماعی مطرح باشد. در شرایط کنونی با توجه به مشارکت ۳۰ میلیونی در انتخابات ریاست جمهوری و رأی ۲۰ میلیونی ریاست محترم جمهوری، احساس مشارکت مردم در حکومت به مراتب افزایش یافته و آنها بجای آنکه به مشکلات (اعم از مشکلات اقتصادی، تورم و ناامنی و...) به عنوان مشکلات دولت و حقوقی از دست رفته خود بنگرند، به عنوان مشکلات خود که باید در رفع آن بکوشند، می‌نگرند. به عبارت دیگر در صورتیکه مشارکت سیاسی مردم در طول ۲ سال گذشته توسعه نسبی‌یافت، مشکلات پیچیده اقتصادی، افزایش بیکاری، کاهش قیمت نفت، ناامنی‌ها و تورم می‌توانست به تهدیدات امنیتی از نوع آشوبهای خیابانی، اغتشايات گسترده کارگری، و... بیانجامد. بدست آوردن روابط دقیقتر بین توسعه سیاسی و امنیت اجتماعی و کشی کردن شاخصهای ذیربط می‌تواند هدف اجرای پروژه‌ها و طرحهای متعددی در این زمینه باشد.

یکی از مهمترین نکاتی که در این محور باید مورد تحقیق و ارزیابی میدانی قرارگیرد، بررسی میزان اعتماد مردم به سیستمهای تأمین امنیت، بخصوص وزارت اطلاعات نیروی انتظامی و دادگستری، و ارائه راه کارهایی برای جلب اعتماد مردم و رفع زمینه‌های بی‌اعتمادی است. متذکر می‌شود که یکی از مهمترین شاخصهای آسیب‌شناسی اجتماعی (Social Pathology) میزان مشارکت مردم در تأمین امنیت

اجتماعی و اعتماد آنها به مجریان است. و البته یکی از مهمترین لوازم تأمین این هدف، داشتن اطلاعات و شناخت صحیح از مشکلات جامعه و نظرات مردم است. متأسفانه در شرایط حاضر تصمیم‌گیرها جنبهٔ بکسویه و ذهنی دارد و معمولاً سیستمی برای شناخت عکس‌العمل مردم در قبال تصمیمات و نیز میزان تأثیرگذاری تصمیمات بر حل مشکلات وجود ندارد. لذا لازم است مراکز نظرسنجی و مطالعات توصیفی در مقولهٔ امنیت اجتماعی تقویت شود و توسعه یابد.

محور پنجم - دامنهٔ مطالعات، در زمینهٔ امنیت اجتماعی علاوه بر چهار محور اصلی فوق (سیاست‌گذاری کلان، امور اقتصادی، فرهنگی و سیاسی) شامل موضوعات دیگری از قبیل مشکلات ساختاری دستگاهها، تهدیدشناسی، پیشگیری از وقوع جرم، بکارگیری روشها و فناوری پیشرفته و... نیز می‌شود که بدلیل رعایت ابجاز و اختصار، از توضیح بیشتر خودداری می‌شود.

جمع‌بندی

- 1- انجام مطالعه و تحقیق در امور امنیت اجتماعی توسط نهادهای مستقل پژوهشی در دو بعد پژوهشهای بنیادی و پژوهشهای کاربردی کلان ضرورت دارد.
- 2- ایجاد رشتهٔ تحصیلی برای امنیت اجتماعی به عنوان یک رشتهٔ مستقل دانشگاهی ضرورت دارد که پس از پیشرفت پژوهشهای بند 1 فوق قابل طراحی و اجراست.
- 3- یکی از مهمترین مشکلات سیستم امنیت اجتماعی فقدان سیاست کنترل جرم است که کلیهٔ قوانین و طرحها و اقدامات امنیت اجتماعی باید متأثر از آن باشد.
- 4- بهترین مبنا برای تبیین سیاست کلی کنترل جرم و علائق و استانداردهای امنیت اجتماعی در کشور قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.
- 5- امور اقتصادی، فرهنگی و سیاسی تأثیرات عمده‌ای بر امنیت اجتماعی دارند و متقابلاً وجود امنیت اجتماعی شرط لازم برای توسعهٔ اقتصادی، فرهنگی و سیاسی است.

علاوه بر این، جامع مطالعات امنیت اجتماعی «درصدد پاسخگویی به نیازها و سؤالات فوق است.

پیشنهاد:

طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی به عنوان یک طرح پژوهشی ملی مورد تأیید قرار گیرد، که در اینصورت طرح تحقیق مقدماتی آن در عرض 3 ماه آینده جهت تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی (و یا شورای عالی امنیت ملی، حسب صلاحدید حضرت تعالی) تقدیم خواهد شد.

مجلس شورای اسلامی
پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در خاتمه سلامت و مزید توفیقات حضرت تعالی را از خداوند متعال مسألت دارم.
دکتر مهدی گلشنی

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پیوست ۲: رونوشت دستور ریاست محترم جمهوری به جناب آقای دکتر حسن روحانی

باسمه تعالی

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر روحانی

دبیر محترم شورای عالی امنیت ملی
جناب آقای دکتر معین
وزیر محترم فرهنگ و آموزش عالی

باسلام

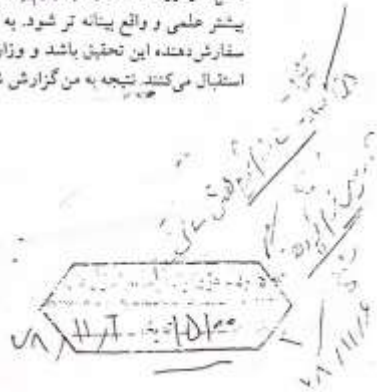
نامه شماره ۱۷۴/د.ز مورخ ۷۸/۱۰/۱۹ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، رهنمیه آن،
موضوع: مطالعه آکادمیک و بنیادین در خصوص "امنیت اجتماعی"، طی گردش کار شماره ۱۱۲/۸۳۶۳
مورخ ۷۸/۱۰/۲۸ این دفتر (تصاویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسیده، بی نوشت
فرمودند.

جناب آقای دکتر روحانی

جناب آقای دکتر معین

اصل کار ارزنده است و امیدوارم با گسترش تحقیقاتی از این دست روند تدبیر و اداره امور هر چه
بیشتر علمی و واقع بینانه تر شود. به نظرم دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی مس تواند و باید
سفارش دهنده این تحقیق باشد و وزارت محترم فرهنگ و آموزش عالی و پژوهشگاه هم قطعاً
استقبال می کنند نتیجه به من گزارش شود.

سید محمد علی ابیطی

پیوست ۳: گزارش ملاحظه شده رییس جمهور

یا احترام به استحضار عالی می رساند

موضوع: انجام مقاله آکادمیک و بنیادین در خصوص امنیت اجتماعی

رییس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی وزارت فرهنگ و آموزش عالی طی نامه مورخ ۱۰/۱۱/۷۸ اظهار داشته اند که در طول پانزده سال و نیم گذشته با درک اهمیت موضوع فوق الذکر و با توجه به اینکه شاخصهای آماری حاکی از نظریتر شدن روز افزون وضعیت امنیت اجتماعی در کشور است گروه ویژه ای تحت عنوان «گروه پژوهشهای امنیت اجتماعی» در پژوهشگاه ایجاد گردید و مطالعات مقدماتی و امکان سنجی در خصوص این موضوع آغاز شد.

در این باره بررسی ساختار امنیت کشور نشان می دهد که حداقل ۹ ارگان تصمیم گیری در امور امنیتی وجود دارد که این ارگانها اکثراً فاقد ارتباط ساختاری و سیستمی با یکدیگر هستند. از طرفی مسئله اصلی مسئولین امنیتی در کشور امنیت ملی و امنیت داخلی است که از این دو مقوله می توان به امنیت حکومت تعبیر کرد. در حالیکه مشکل اصلی مردم «امنیت فردی و اجتماعی» است و متأسفانه در طول سالهای گذشته نتوانستیم دو مفهوم امنیت حکومت و مردم را در یک چهارچوب واحد تعریف کنیم. علی ایحال با عنایت به توضیحات فوق یک طرح پژوهشی ملی تحت عنوان طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی در پژوهشگاه تعریف شده است که اهم محورهای آن عبارتند از:

مصور یکم - تعیین ارادتها، صلاحات و محیباتهای اولیه اجتماعی و بنیادین کلی کنترل مردم

در حال حاضر تعریف روشنی در بین مسئولین از معیارهای امنیت اجتماعی و وضعیتهای مختلف عقیدت خاکستری، زرد و یا قرمز به صورت شاخصهای کمی وجود ندارد و این شرایط به خصوص در زمان بروز تنشهای

۱۱۲
حوزه دفتر رییس جمهور
۵۶۲۴

سیاسی ملی یا منطقه‌ای مشکل خود را نشان می‌دهد.

محور دوم - بررسی نشان‌دهنده‌های اقتصادی بر امنیت اجتماعی

اهم نتایج و خروجی‌های مورد انتظار در این محور عبارتند از:

۱ - توجه دادن مسئولین برنامه ریزی اقتصادی به ملاحظات امنیت اجتماعی در طرحها، برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی.

۲ - ارائه شاخص‌های کس از تأثیرات تحولات اقتصادی و امنیت اجتماعی

۳ - تعیین نقاط بهینه در سطحی اصلاحات اقتصادی و امنیت اجتماعی

محور سوم - فرهنگ و امنیت اجتماعی

گسترش فن آوری و اطلاعات زمینه‌ساز تعریف پارهای از جرائم جدید در جامعه شده است که توجه و نگاه جدیدی را به این جریان می‌طلبد. از سوی دیگر وجود خرده فرهنگها و اقوام و مذاهب مختلف در کشور امنیت این موضوع را بیشتر روشن می‌سازد.

محور چهارم - توسعه سیاسی و امنیت اجتماعی

در صورتیکه مشارکت سیاسی مردم در طول در سال گذشته توسعه نیافت. مشکلات پیچیده اقتصادی کشور می‌توانست به تهدیدات امنیتی بیانجامد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که در اثر بالا رفتن شاخص توسعه سیاسی احساس مشارکت در مردم بالا رفته و مردم مشکلات خود و حکومت را جدای از هم نمی‌دانند. بدست آوردن روابط دوقلتر بین توسعه سیاسی و امنیت اجتماعی و گشایش کردن شاخصهای ذریع می‌تواند یکی از اهدافی اجرای این پروژه باشد. یکی از مهم‌ترین نکات مورد بررسی این محور میزان اعتماد مردم به سیستم‌های تأمین امنیت، بخصوص وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی و دادگستری خواهد بود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در پایان نامه خود پیشنهاد نموده است:

شرح جامع مطالبات امنیت اجتماعی به عنوان یک طرح پژوهشی ملی مورد تأیید قرار گیرد که در اینصورت طرح تحقیق مقدماتی آن در عرض ۳ ماه آینده جهت تصویب شورایی عالی انقلاب فرهنگی یا شورایی عالی امنیت ملی تقدیم گردد.

ملاحظه دفتر:

۱ - انجام پژوهش همه جلیه در خصوص امنیت اجتماعی نه تنها مثبت بلکه لازم و ضروری ارزیابی می‌گردد.

۲ - به نظر می‌رسد برای تبیین پدیده امنیت اجتماعی علاوه بر شاخصهای امنیتی - انتظامی و بررسی تأثیر تحولات اقتصادی بر مله امنیت، تعریف و تبیین مقوله امنیت اقتصادی به معنای انحصار آن لازم و ضروری باشد

از آینده لحاظ کردن شاخصهایی از قبیل میزان درآمد جامعه، میزان برخورداری از امکانات آموزشی و تحصیلی، میزان برخورداری افراد جامعه از امکانات بهداشتی و بهداشتی و ... در مشخص نمودن وضعیت امنیت اجتماعی (Social security) بسیار مهم خواهد بود.

۳ - با توجه به اینکه وزیر محترم فرهنگ و آموزش عالی در جریان این پروژه، میباشند پیشنهاد میگردد در صورت صلاحدید دستور فرمایند تا وزارت فرهنگ و آموزش عالی با لحاظ بررسی مقوله‌هایی مثل امنیت اقتصادی و امنیت سیاسی در داخل طرح جامع امنیت اجتماعی (Social security) طرح تحقیق خود را جهت تکمیل به شورای عالی امنیت ملی ارسال نمایند.

معاون اداره کل امور سیاسی - سرآبادان ۷۸/۱۰/۶۵

یادشکر
معاون امور سیاسی

فهرست

فصل اول - کلیات : ضرورت طرح

مقدمه

- مفهوم شناسی امنیت اجتماعی

- ابعاد ذهنی و عینی امنیت اجتماعی

فصل دوم - امنیت اجتماعی و اقتصاد

مقاله اول : مفهوم شناسی ابعاد اقتصادی امنیت اجتماعی

- مقاله دوم : شاخص اقتصادی امنیت اجتماعی طی سالهای ۸۰-۱۳۴۸

- طرح اول : نفت و امنیت اجتماعی

- طرح دوم : آنالیز بیکاری و تهدیدات امنیتی ناشی از آن

- طرح سوم : امنیت اجتماعی و برنامه ریزی امنیت اجتماعی

- طرح چهارم : ایمن سازی در برابر تهدیدات امنیت اجتماعی

- طرح پنجم : ابعاد قومی و منطقه ای امنیت اجتماعی

فصل سوم - امنیت اجتماعی و ساختار و پژوهش

- مقاله اول : بررسی وضعیت پژوهشی کشور در موضوع امنیت اجتماعی
- مقاله دوم : بررسی و ارزیابی ساختار دولت و نهادهای رسمی و اداری کشور و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی
- طرح اول : بررسی تأثیر تمرکز زدایی از ساختار اداری کشور بر امنیت اجتماعی
- طرح دوم : تأثیر گسترش فناوری اطلاعات بر امنیت اجتماعی
- طرح سوم : بررسی میزان ارتباط و همانگی نهادهای سیاستگذاری در امنیت اجتماعی یا یکدیگر و ارائه ی الگوی بهینه برای تعامل موثرتر این نهادها با یکدیگر
- طرح چهارم : طراحی یک دوره آموزش خاص مسائل امنیت اجتماعی در سطح دکتری
- فصل چهارم - امنیت اجتماعی و سیاست
- مقاله اول : سیاست و امنیت اجتماعی
- مقاله دوم : حزب و امنیت اجتماعی
- طرح اول : استفاده از قوه قهریه در کنترل ناآرامی و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی
- طرح دوم : تأثیر سیاسی شدن نارضایتی ها بر امنیت اجتماعی در ایران
- طرح سوم : نقش احزاب در امنیت اجتماعی
- طرح چهارم : تأثیر فرهنگ سیاسی بر ابراز نارضایتی جمعی خشونت آمیز
- طرح پنجم : نقش رسانه ها در کنترل بحرانها و ناآرامی های اجتماعی

- طرح ششم: بررسی رابطه بیگانگی سیاسی _ اجتماعی با مشارکت سیاسی _ اجتماعی و امنیت اجتماعی (مطالعه موردی جوانان تهران)
- فصل پنجم - امنیت اجتماعی و جامعه
- مقاله اول: نقش نهادهای واسط در امنیت اجتماعی
- مقاله دوم: عوامل اجتماعی موثر بر امنیت اجتماعی در ایران
- طرح اول: بررسی پیامدهای افزایش جمعیتی و رابطه آن با امنیت اجتماعی
- طرح دوم: رابطه فرهنگ قبیله گرایی و امنیت اجتماعی و راه های ارتقاء فرهنگی جامعه ایران
- طرح سوم: معضل حاشیه نشینی و پیامدهای امنیت آن: ضرورت بازسازی فضاهای شهری (بررسی کلانشهرها) , مورد تهران
- طرح چهارم: " بررسی میزان تأثیر گذاری نهادهای واسط بر امنیت اجتماعی " و راه های بسط و توسعه نهادهای واسط
- طرح پنجم: بررسی وضعیت روستاها و شهرها و تأثیرات مهاجرتی آن
- فصل ششم - امنیت اجتماعی و نظام حقوقی و جرم‌شناسی
- مقاله اول: بررسی وضعیت و سوابق سیاست کنترل جرم در ایران
- مقاله دوم: نگاهی گذرا بر نظام حقوقی ایران و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی

- طرح اول : - طرح اول : توصیف تغییرات جرائم از پیروزی انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۰ و تأثیر عوامل تغییرات جمعیت (نرخ رشد - مهاجرت) و اقتصاد (تورم - بیکاری) در آن
- طرح دوم : بررسی جرائم سازمان یافته در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی در حوزه های امنیتی - اقتصادی اخلاقی
- طرح سوم : بررسی میدانی بزه دیدگی و احساس امنیت در کلانشهرها
- طرح چهارم : بررسی میزان احترام به قانون ، بزهکاری پنهان در جرائم اخلاقی و مفاسد اقتصادی (رقم سیاه جرم) در کلان شهرها
- طرح پنجم : بررسی تحولات سیاست جنایی ایران از ابتدای انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۰

پیوست ۵: مکاتبه معاونت فرهنگی - اجتماعی با معاونت امور فرهنگی، آموزشی و پژوهشی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

شماره ثبت در دفترخانه سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

شماره ثبت: ۱۳۸۶۹۲ / ۱۵۳۶۵۸

جناب آقای دکتر صدیقی

تعاون محترم فرهنگ، آموزشی و پژوهشی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

با اهداء سلام

احتراماً به استحضار میرساند، از حدود دو سال قبل طرحی با عنوان «طرح جامع امنیت اجتماعی» که منجر آن پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی بوده و به سرپرستی و مدیریت جناب آقای رضا سیف الهی و با حمایت دکتر برنامه ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی این معاونت در حال انجام بوده و اکنون کار سفر آن به پایان رسیده است [گزارش کار سفر بیوست می باشد] نظر به اهمیت موضوع و شایسته بودن این طرح برای حمایت بیشتر به صورت طرح ملی، طرح مذکور به آن سازمان معرفی می شود.

دکتر صدیقی

۸۱۱۶۳۹
۱۳۸۶ / ۱۱ / ۱۰

وزیر دفتر در دستگاه و سازمان زیر آراستگی و اعتبار
شماره: ۱۲۱۴
تاریخ: ۸۶/۱۱/۱۱

پوسته ایروان دکتر
پوسته ایروان کسبه نظارت

معاون
رئیس
معاون
معاون
معاون
معاون
معاون
معاون

پیوست ۶: پیشنهادیه کلان طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی

پیشنهادیه کلان

(Master Proposal)

طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی

گروه مطالعات امنیت اجتماعی

مهر ۸۵

باسمه تعالی

طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی

بیان مسأله

در مورد حدود مسئولیتها و اختیارات دولت (State) در مکاتب و دیدگاههای مختلف سیاسی تفاوت وجود دارد. یک دیدگاه دولت را شری می‌داند که باید صرفاً امور ضروری را به وی محول کرد و دیدگاه دیگر، حدود مسئولیتها و اختیارات دولت را کلیه امور سیاسی، امنیتی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌داند. لکن تقریباً کلیه این مکاتب در یک موضوع متفق‌القول هستند که: «مهمترین وظیفه دولت، ایجاد امنیت است.»

در مورد این وظیفه اساسی دولت (به خصوص از قرن ۱۷ میلادی به بعد و به طور مشخص از زمان طرح موضوع ملت-دولت (Nation - State) که پس از قرارداد صلح وستفالی مطرح گردید)، در طول چند قرن اخیر بحث‌های علمی و کاربردی زیادی صورت گرفته است. پس از جنگ جهانی دوم و غالب شدن ادبیات و رویکرد آمریکایی در حوزه علوم سیاسی و استراتژیک جهان، مفهوم امنیت ملی (National Security) در ادبیات سیاسی اکثر کشورهای جهان وارد شد. در بازنگری قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۸، این مفهوم در قالب تشکیل شورای عالی امنیت ملی، به صورتی سازمانی و عینی تر، تجلی می‌یابد.

امنیت ملی ابعاد و وجوه متعددی دارد، از جمله امنیت داخلی، امنیت عمومی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی و... اما در دهه های اخیر، در کنار این وجوه، امنیت اجتماعی نیز جایگاه ویژه ای یافته است.

در شرایط کنونی، موضوع امنیت اجتماعی، در ایران نیز جایگاه ویژه ای یافته است، که دلایل آن بصورت مشروح در بخش "اهمیت و ضرورت" طرح ذکر شده است. در همین راستا، گروه پژوهشی امنیت اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تلاش کرده تا به سهم خود، به بسط دانش نظری و عملی امنیت اجتماعی بپردازد تا بتواند موضوع امنیت اجتماعی را در جایگاه مناسب خود در ایران قرار دهد و از این، به کاهش برخی معضلات و مسائل ناشی از تهدیدات و آسیب های امنیت اجتماعی کمک نماید.

به همین منظور، "طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی"، پیشنهاد شده است. اسناد بالادستی این طرح عبارتند از:

- سند چشم انداز ۲۰ ساله ی کشور،
- سیاستهای مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام در ابعاد امنیتی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی
- سیاستهای مصوب برنامه ی پنجساله چهارم کشور،
- قانون برنامه ی پنجساله چهارم کشور با محوریت ماده ۱۱۹*.

* ماده ۱۱۹- دولت موظف است به منظور ارتقاء امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، اقدامهای لازم را برای تحقق موارد ذیل به عمل

آورد:

ضرورت تدوین و اجرای "طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی" به تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسید و پس از اجرای فاز صفر طرح، نتایج حاصله به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور منعکس و سازمان مزبور، ضمن تصویب طرح، با درج آن در زمره طرحهای پژوهشی ملی موافقت نمود.

مجموعه حاضر، برای انجام این طرح ملی تعریف و در آن سه فاز طراحی و در هر فاز، مجموعه ای از اقدامات و پژوهش ها مشخص شده است. هر یک از این فازها، مستقلا دارای برنامه و طرح پیشنهادی (پروپوزال) می باشد. بدلیل گستردگی موضوع تحقیق، پرسش اصلی بسیار گسترده و کلی خواهد بود و برای ایضاح آن باید پرسش های فرعی را نیز مد نظر قرار داد. این پرسش اصلی (در حالت کلی) این است که:

-
- الف- آموزش عمومی و ترویج فرهنگ قانونمداری، نظم، مراودات و تبادل اطلاعات.
- ب- توسعه خطوط مواصلاتی، راههای مرزی و ارتقاء مراودات و تبادل اطلاعات با کشور های منطقه و همسایگان به منظور مهار جرائم، قاچاق کالا و مواد مخدر، تردد غیر مجاز و خرابکاری، در قالب توافقنامه های دو جانبه و چند جانبه و ترتیبات امنیت جمعی.
- ج- توسعه مشارکت همه جانبه همه ایرانیان براساس حق برابر شهروندی، در نظام تصمیم سازی، تصمیم گیری و مدیریت اجرایی کشور.
- د- تعمق شناخت مولفه های قدرت ملی و ترویج روحیه دفاع از منافع ملی و مخالفت با ظلم و سلطه گری.
- ه- ایمن سازی ساختار و پراکندگی جمعیت به ویژه در مرزهای کشور، در پرتو مولفه ها و ملاحظات امنیتی به منظور پرهیز از عدم تعادل جمعیت.
- و- تهیه طرح راهبردی توسعه نظم و امنیت کشور با رویکرد جامعه محوری، مشارکت همگانی و جایگزینی ارزشها و کنترلهای درونی به جای رویکرد امنیتی و ارتقاء احساس امنیت در جامعه.
- ز- مبارزه با زمینه های بروز بی هنجاری، ناسازگاری اجتماعی، خشونت سیاسی و خشونت شهری.
- ح- حفظ و ارتقاء منزلت اجتماعی گروههای مختلف مردم و پیشگیری از بحرانهای منزلتی.
- ط- تهیه سازوکارهای لازم جهت توسعه مشارکت مردمی، برای تامین نظم و امنیت عمومی.
- ی- تهیه سازوکارهای لازم جهت تقویت نهادهای مدنی و احزاب در کشور.

”ابعاد نظری و تجربی دانش امنیت اجتماعی در ایران کدامند و براساس آن دانش به سیاست سازی در این باره در ایران چه کمکی می توان کرد؟“.

اهمیت و ضرورت

مقوله امنیت اجتماعی، در سال های اخیر، در سطح ملی و بین المللی، مورد توجه جدی تری قرار گرفته است. این مساله برای جامعه ایرانی نیز اهمیت ویژه ای دارد. این ضرورت ها را می توان در چهار بعد جداگانه اما مرتبط با یکدیگر به شرح ذیل:

۱- **گذاری بودن (Transitory) جامعه ایران:** کشور ایران در طول ۱۵۰ سال گذشته همواره در کشاکش سه فرهنگ ملی، اسلامی و غربی قرار داشته است و در مقاطع مختلف، چیرگی و غلبه هر کدام از این سه فرهنگ بر دیگری باعث ایجاد ناپایداری های اجتماعی و حالت گذار در جامعه شده است. در مقاطع مختلف بروز حوادثی چون انقلاب مشروطیت، روی کار آمدن حکومت پهلوی و دخالت بیگانگان در کشور، اشغال ایران توسط متفقین در جریان جنگ جهانی دوم، ملی شدن صنعت نفت، افزایش سریع درآمدهای نفتی در ابتدای دهه ۵۰، وقوع انقلاب اسلامی، بروز جنگ تحمیلی و دوران های سه گانه سازندگی، اصلاحات و اصول گرایی، مسیر جامعه را از تغییرات بطیء و پیوسته خارج کرده و باعث بروز هیجانات و تغییرات ناگهانی و گسسته نموده است. در شرایط تغییرات ناگهانی نیز، جامعه برای بروز ناآرامی های اجتماعی مساعدتر است. وقتی به این مساله، جوان بودن جمعیت و ضعف نهادها و ساختار اجتماعی را اضافه کنیم، اهمیت موضوع دوچندان می شود.

۲- **تهدیدات فرامرزی:** ماهیت انقلاب اسلامی باعث بروز برخی از تهدیدها و تهاجمات قدرت های جهانی در چهار بعد نظامی، امنیتی، سیاسی و فرهنگی بر علیه کشور ما شده است. بخصوص در یک دهه اخیر، تهدیدات نرم (Soft Threats) جایگاه خاصی را در سناریوهای کشورهای غربی و بخصوص آمریکا پیدا کرده است. برخلاف تهدیدات نظامی که هدفش نابودکردن توان دفاعی کشورها و ضربه زدن به زیرساخت های آن کشور است، تهدیدات نرم مستقیماً جامعه و امنیت اجتماعی را هدف گرفته است. برای مثال حتی در سخت ترین شرایط سیاسی که رئیس جمهور آمریکا از حمله نظامی و تحریم های گسترده علیه کشورمان سخن می گوید، کارشناسان جامعه‌شناسی در بخش ویژه ایران در سازمان سیا و وزارت خارجه آمریکا، در حال طراحی و اجرای سناریوهای جنگ روانی و تهدیدهای سیاسی و فرهنگی می باشند. بدون تردید در هر سناریوی نظامی نیز، تاثیرگذاری بر جامعه ایران و ایجاد شکاف بین مردم - مردم و دولت - مردم جایگاه ویژه ای خواهد داشت.

تجربه چند انقلاب نارنجی در کشورهای دیگر و حساسیت های اجتماعی، فرهنگی و قومی در ایران این اهمیت را مضاعف می کند. نگاهی به بحران های چند ساله اخیر در ایران نیز نشان می دهد که بیشتر آنها زمینه اجتماعی داشته اند.

۳- **فقدان دانش بومی شده در حوزه امنیت اجتماعی:** موضوع امنیت اجتماعی، از آن جهت که مقوله ای بین رشته ای است، نیازمند بکارگیری دانش در رشته های مختلف مانند جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، مدیریت، حقوق، اقتصاد، ارتباطات و روان شناسی اجتماعی است.

مطالعات و یافته‌ها در این رشته‌ها بنا به ماهیت خود، متأثر از شرایط کشور مورد مطالعه هستند.

اما مشاهدات نشان می‌دهد که سهم کشورهای در حال توسعه (و از جمله ایران) در مطالعات امنیت ملی نسبت به کشورهای غربی بسیار اندک است* و معمولاً کشورهای در حال توسعه مجبورند از همان ادبیات و تئوری‌ها و حتی تجویزهای جهان غرب برای تجزیه و تحلیل مسائل امنیتی و رسیدن به راه‌کارهای مطلوب استفاده کنند که بر اساس بسیاری از تجربیات پیشین در این کشورها این کار نه تنها کمکی به حل مشکلات آنان نمی‌کند بلکه مشکلات را افزایش می‌دهد.

افتراق فوق به میزان بیشتر و مضاعفی در موضوع امنیت اجتماعی وجود دارد. در مباحث امنیت ملی با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از محیط بررسی، محیط بین‌الملل است و این محیط در بین کشورهای مختلف، یکسان یا شبیه به هم است می‌توان از قواعد و فرمولهای نسبتاً یکنواخت استفاده نمود اما در موضوع امنیت اجتماعی این افتراق دو چندان می‌شود. از همین جا ضرورت ارائه ابزارهای طراحی مناسب برای دست‌اندرکاران امنیت داخلی و امنیت اجتماعی در قالب نظریه‌های علمی، طرحهای عام و راهبردها و راه‌کارهای اجرایی روشن‌تر می‌شود.

* شایان ذکر است که طی یک دهه گذشته فعالیت‌های بسیار مهم و در خور توجهی در تاسیس و توسعه ادبیات این حوزه مطالعاتی در ایران صورت گرفته که نتیجه آن طرح مقوله امنیت اجتماعی در حوزه علمی جامعه ما و تولید مقالات، کتب و پایان‌نامه‌های مقدرات که حکایت از توان مندی اولیه جامعه علمی برای بررسی همه‌جانبه این موضوع و تولید دانش بومی دارد. با اینحال این اقدام در مقایسه با روند موجود جهانی و نیاز واقعی جامعه، اندک ارزیابی می‌شود.

از سوی دیگر در سالهای اخیر بنا به دلایل متعدد، عمده توجه محققین و مراکز آموزشی و پژوهشی به موضوع امنیت ملی معطوف شده است که منابع و اطلاعات بیشتری در مورد آن وجود دارد؛ لکن در موضوع امنیت اجتماعی، علی رغم اهمیت موضوعی و گستره کاربردی آن، مطالعات اندکی صورت گرفته است و این مفهوم، تحت الشعاع مقوله "امنیت حکومت" قرار گرفته است. در حالی که اگر بر روی این دو موضوع به صورت متعادل و متوازن کار شود و ابعاد و ویژگی‌های آن شکافته شود می‌توان اهداف، سیاستها، راهبردها، خط‌مشی‌ها، ساختارها و راه‌کارها را به نحوی تنظیم و بیان نمود که این دو مفهوم با یکدیگر همسو و مکمل یکدیگر گردند. پایدارترین وضعیت امنیتی در یک کشور به حساب آید که بسیاری از کشورهای توسعه یافته در پی تقویت و استمرار آن هستند.

۴- اهمیت یافتن ابعاد نرم امنیت بر ابعاد سخت آن.

نکته مهم دیگری که باید به آن اشاره کرد آن است که روزبه روز از اهمیت وجوه سخت افزاری امنیت کاسته می‌شود و بر وجوه نرم افزاری آن افزوده می‌شود، به این مفهوم که در گذشته عوامل اجرایی و فیزیکی امنیت همانند پلیس، قاضی، اسلحه، حفاظت فیزیکی و ... بیشترین اهمیت را در تامین امنیت داشتند اما اکنون روز به روز، وجوه نرم افزاری از قبیل مشروعیت نظام سیاسی، یکپارچگی اجتماعی، توان تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، مدیریت قوی اقتصادی و توسعه، امور فرهنگی، امور اطلاعاتی و ... حرف اول را در مباحث امنیتی می‌زنند.

بنابراین باید گفت مقوله امنیت اجتماعی دیگر موضوعی نیست که بتوان به آن با روش‌های سلیقه‌ای و موردی و رهیافتهای سنتی برخورد کرد بلکه به دلیل پیچیدگی فوق‌العاده‌ی آن نیازمند مطالعات گسترده بومی در بعد مفهوم سازی و شاخص‌سازی و سپس سنجش‌های مستمر میدانی به منظور ارزیابی وضعیت موجود با شاخص‌ها و مقایسه با گذشته و وضعیت مطلوب می‌باشد.

البته باید توجه داشت که حتی شاخص‌های تعیین شده در امنیت اجتماعی نیز شاخص‌هایی نسبی و به شدت سیال می‌باشد و به صورت مستمر باید مورد ارزیابی و تجدیدنظر قرار گیرد.

اهداف طرح

هدف اصلی طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی، بسط دانش نظری و تجربی در باره امنیت اجتماعی در ایران در راستای کمک به سیاست‌سازی برای کاهش تهدیدهای مرتبط با امنیت اجتماعی می‌باشد.

اهداف فرعی طرح عبارتند از:

- تبیین مبانی نظری امنیت اجتماعی
- توصیف وضعیت امنیت اجتماعی در ایران
- شناسایی عوامل موثر بر امنیت اجتماعی در ایران
- ارائه راهبرد جهت تدوین سیاست‌های موثر در ارتقای امنیت اجتماعی در ایران

سؤالات طرح

سؤال اصلی تحقیق عبارت است از: ابعاد نظری و تجربی دانش امنیت اجتماعی در ایران کدامند و به سیاست سازی در این باره در ایران چه کمکی (بر اساس آن دانش) می توان کرد؟

سؤالات فرعی تحقیق نیز عبارتند از:

- مبانی نظری امنیت اجتماعی کدامند؟
- وضعیت امنیت اجتماعی در ایران چگونه است؟
- عوامل موثر بر امنیت اجتماعی در ایران کدامند؟
- به سیاست سازی در باره امنیت اجتماعی در ایران چه کمکی می توان کرد؟

مفهوم شناسی امنیت اجتماعی

بحث در باره مبانی نظری و تعاریف امنیت اجتماعی بسیار گسترده است و به عنوان یک فاز مجزا در این طرح تعریف شده است. در حوزه مفهومی، جدای از نظریات متفاوت، واژه های مرتبط با امنیت اجتماعی نیز دچار ابهام است. واژه های مرتبط با امنیت اجتماعی که هر کدام بخشی از این مفهوم را روشن می کنند، عبارتند از:

- Social Security
- Societal Security
- Community Security
- Social Safety
- Public Security
- Social Dimension of Security

هر کدام از این واژه‌ها بخشی از معنای امنیت اجتماعی را انتقال می‌دهند، اما بصورت اجمال و در مقام نخست می‌توان امنیت اجتماعی را چنین تعریف کرد: "امنیت اجتماعی توانائی جامعه برای حفظ هویت، منافع و ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات و نیز توانائی ارتقای وضعیت اجتماعی به سمت ارزشها و آرمانهای جامعه است"

امنیت اجتماعی را از یک منظر می‌توان به عنوان ایمنی خاص مردم تعبیر کرد. این مفهوم دو وجه قابل تفکیک دارد. در یک وجه امنیت اجتماعی در قالب آرامش خاطر یک شهروند به عنوان نماینده (Representative) تمامی مردم مورد توجه قرار می‌گیرد. در بررسی‌هایی که بر اساس این رویکرد انجام می‌شوند امنیت اجتماعی یک جامعه (اعم از کشور، شهر یا محله) بر اساس میزان رضایتمندی (Satisfaction) و آرامش خاطر یک عضو نمونه آن جامعه بررسی و ارزیابی می‌شود. در این مطالعات، جامعه مجموعه‌ای همگن (Homogenous) تلقی شده و از تفاوت‌ها، نابرابری‌ها و ناهمگنی‌های (Heterogeneity) درون جامعه صرف‌نظر می‌شود.

وجه دوم امنیت اجتماعی به تعامل (Interaction) افراد جامعه با یکدیگر نظر دارد. در این بعد، رابطه مردم یک جامعه با دولت، نهادها (Institutions) و مردم دیگر جوامع مدنظر می‌باشد.

بر اساس یک نگاه، امنیت اجتماعی مفهومی ذهنی (Subjective) و تابعی از نحوه برداشت و قضاوت افراد جامعه است. ذهنی بودن این مفهوم به این معنی است که امنیت اجتماعی مابه ازایی بیرونی و مستقل از قضاوت و ارزیابی مردم جامعه ندارد که بتوان آن را ارزیابی کرد.

ارزیابی این مفهوم از دید یک ناظر بیرونی مستلزم مراجعه وی به قضاوت عموم جامعه (و یا زیرمجموعه‌ای از آنها) از وضعیت ایشان است.

آنچه از دید یک ناظر بیرونی (Observer) قابل مشاهده است شرایط زندگی مردم است که بر اساس عوامل عینی (Objective) قابل مشاهده و اندازه‌گیری است. بنابراین در وضعیتی که شرایط جامعه از دید یک ناظر بیرونی تغییری نکرده است انتشار یک خبر و مطلع شدن نسبت به یک موضوع، ممکن است بر قضاوت مردم نسبت به امنیت اجتماعی و عمومی تأثیر بگذارد ولو آنکه از نقطه نظر ناظر بیرونی هیچ تغییری در جامعه رخ ننموده باشد.

بر اساس نگاه دیگر قضاوت در بعد عینی و ذهنی امنیت اجتماعی، ممکن است در قالب تفکیک بین امنیت و احساس امنیت نیز قابل بیان باشد. از این منظر مادام که ابعاد بیرونی و عینی امنیت عمومی تغییر نکرده‌اند، امنیت اجتماعی در سطح قبلی خود می‌باشد. هرچند احساس امنیت و امنیت اجتماعی (عینی) دو مفهوم قابل تفکیک‌اند، لیکن تلقی یک ناظر بیرونی از امنیت یک فرد با تلقی خود فرد ممکن است کاملاً متفاوت باشد. یک فرد احساس امنیت نمی‌کند مگر آنکه خود را ایمن بپندارد و این ایمن پنداشتن، ممکن است متفاوت با شرایط محیطی فرد و ایمنی وی براساس معیارهای عینی باشد.

بر اساس دیدگاهی که امنیت را کاملاً ذهنی می‌داند، احساس ایمنی بستگی کامل به میزان اطلاع فرد از محیط اطراف خود و شرایط امنیتی آن و نیز تعریف وی از یک زندگی ایمن و آرامش فردی دارد. بنابراین هر چند که زندگی دو فرد که در یک محیط مشترک زندگی می‌کنند، ممکن است از دید ناظر بیرونی از ضریب امنیتی یکسانی برخوردار باشد ولی تفاوت

در اطلاعاتی که ایشان از محیط اطراف خود دریافت می کنند و یا وضع مطلوب مورد نظر آنها در خصوص یک زندگی امن، دو برداشت کاملاً متفاوت را از احساس امن بودن در این دو فرد ایجاد می کند.

مطالعات در باره امنیت اجتماعی در دو دسته کلی پوزیتویست ها و پست پوزیتویست ها قرار می گیرد. رهیافت های اساسی پوزیتویستی در این باب عبارتند از:

- رئالیسم سنتی
- نئورئالیسم
- مدرنیسم
- ایده آلیسم
- لیبرالیسم

رهیافت های پست پوزیتویستی نیز عبارتند:

- فمینیسم
- پست مدرنیسم
- نظریه انتقادی

برخی از صاحب نظران مطرح (اعم از خارجی و داخلی) در زمینه امنیت اجتماعی، که نظرات آنها به تفصیل در این طرح مورد بررسی قرار خواهد گرفت، عبارتند از: مالر، باری بوزان، ال ویور، میران میتار. در انتهای بررسی های نظری، تلاش خواهد شد تا با توجه به ویژگی های خاص جامعه ایران و نیز نگاه انتقادی به نظریاتی که تاکنون مطرح شده،

نظریه ای متناسب با جامعه ایران برای مراحل بعدی تحقیق طراحی شود و چارچوب نظری تحقیق بر آن اساس تهیه شود.

متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته تحقیق حاضر، امنیت اجتماعی در ایران است، که تعریف اولیه ای از آن در بالا ذکر شد. متغیرهای مستقل تحقیق نیز در جریان فاز اول تحقیق مشخص خواهد شد و در این طرح بصورت اجمالی می توان آنها را در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، رسانه ای، قومی و دینی دسته بندی کرد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر، تحقیقی چندگانه و دارای سطوح متعدد است و لذا نمی توان یک روش تحقیق واحد را برای آن تعریف کرد، بلکه باید از مجموعه روشی در این تحقیق سخن گفت. هر کدام از فازها و طرح های زیرمجموعه این فازها، بصورت جداگانه دارای برنامه، طرح تفصیلی و پروپوزال است. در این مرحله، بصورت مختصر می توان سرفصل روش ها و پژوهش های فاز اول این مجموعه مطالعات را روشن کرد. تفصیل روشی فازهای دوم و سوم پس از اتمام فاز اول ممکن است.

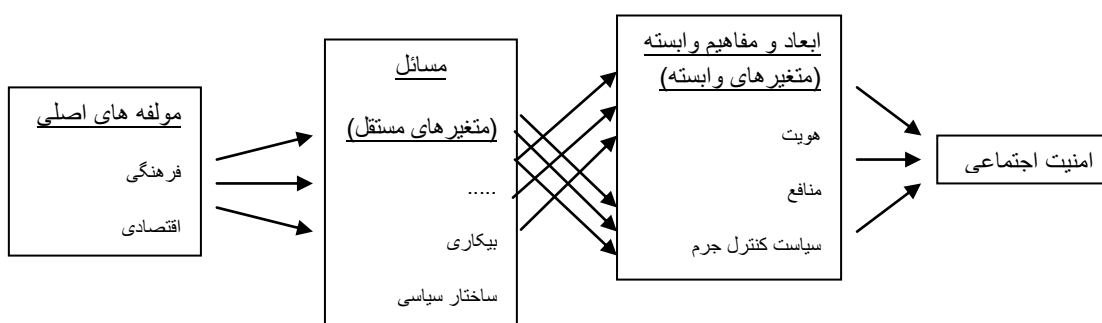
آنچه در این طرح می توان به اجمال ذکر کرد مجموعه ای از روش های توصیفی، تبیینی، میدانی، کتابخانه ای، تاریخی و تحلیلی است، که از منظری دیگر انواع کمی و کیفی و نیز تحلیل اولیه، ثانویه و فراتحلیل را شامل می شود.

اما فازهای طرح حاضر چنین هستند:

فاز اول: بررسی نظری و روش شناختی امنیت اجتماعی

- مرور منابع امنیت اجتماعی و استخراج آخرین وضعیت مطالعاتی امنیت اجتماعی در ایران: مرور منابع امنیت اجتماعی با استفاده از روش اسنادی انجام خواهد شد. در این طرح، ابتدا با مراجعه به پایگاه های اطلاعاتی در داخل ایران، و نیز بانک های اطلاعاتی جهانی، عناوین منابع نظری و تجربی در باب امنیت اجتماعی گردآوری می شود. مرحله بعدی، گزینش میان این منابع، و انتخاب منابع مهم و قابل تامل است، بگونه ای که منابع دست اول در میان منابع نظری شناسایی شود و در باب کارهای پژوهشی نیز، آن دسته از منابع که از اعتبار و پایایی قابل قبولی برخوردار هستند، انتخاب شوند. در مرحله بعدی، متون انتخاب شده مطالعه شده، چکیده تمام نمایی از آنها ارائه می شود و با نگاهی انتقادی، نقاط قوت و ضعف آنها نیز بررسی خواهد شد. گزارش این طرح، شامل عناوین تمام متون، و مرور انتقادی منابع گزینش شده است.
- **مبانی نظری امنیت اجتماعی:** در بحث مبانی نظری امنیت اجتماعی، با استفاده از روش اسنادی، تلاش می شود تا مفهوم امنیت اجتماعی و ابعاد و مفاهیم وابسته به آن (همچون هویت اجتماعی و فرهنگی، فرهنگ سیاسی، میزان تحقق ارزش ها و آرمان ها، انضباط اجتماعی، عدالت اجتماعی، عدالت اقتصادی، ناهنجاری ها، سرمایه اجتماعی، وفاق اجتماعی، قطبی شدن جامعه، سیاست کنترل جرم...) مورد تجزیه و تحلیل نظری قرار گیرد و انواع نظریه های امنیت اجتماعی نیز به همین طریق تحلیل شود. بحث نظری دیگر در این باب، میزان (کمی-کیفی) تاثیرگذاری مولفه های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر امنیت اجتماعی با تعیین سهم و

نقش هر یک از مولفه ها است. پس از تدوین اولیه نظری، با استفاده از جلسات بحث گروهی متمرکز، با حضور صاحب نظران، طرح اولیه مورد حک و اصلاح قرار می گیرد و در انتها، مدل نظری امنیت اجتماعی، با توجه به نظریات مطرح و نیز عنایت به این مجموعه عوامل در شرایط جامعه ای مانند ایران، طراحی خواهد شد و میزان تاثیرگذاری مولفه های گوناگون بر امنیت اجتماعی نیز تبیین می شود. این مدل تقریباً بصورت زیر خواهد بود.

- مطالعه تطبیقی امنیت اجتماعی در جهان: بهره گیری از تجارب کشورهای دیگر جهان، بویژه کشورهایی که از نظر شرایط اجتماعی وضعیتی مشابه جامعه ایران دارند، می تواند به فهم بیشتر از موضوع امنیت اجتماعی کمک نماید. این پژوهش که به شیوه تطبیقی و مقایسه‌ای انجام می شود، سعی دارد تا عناصر مشابه و متفاوت در کشورهای مورد بررسی (چین، مالزی، هندوستان، آفریقای جنوبی، مصر، ترکیه) در باب امنیت اجتماعی را از طریق مشاهده و مصاحبه با صاحب نظران بومی بررسی نماید.

یافته های تحقیقات در این طرح، در کنار سایر یافته های این فاز، در طراحی مدل نظری امنیت اجتماعی استفاده خواهد شد.

- ترجمه متون برگزیده در باب امنیت اجتماعی: طرح مرور منابع، تنها چکیده ای از متون منتخب خارجی را ارائه می کند. اما به دلیل قلت منابع در باب امنیت اجتماعی در ایران، استفاده از تجارب موجود در جهان لازم است. بدین منظور، در این طرح، تعدادی از متون منتخب نظری در باب امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن، و نیز برخی از تحقیقات پژوهشی انجام شده، برگزیده و ترجمه خواهد شد. با توجه به محدودیت زمان، حداکثر تعداد صفحات انتخابی برای ترجمه، هزار صفحه استاندارد خواهد بود.

- روش شناسی پژوهش در امنیت اجتماعی

این اصل که موضوعات مختلف (از هیئت گونه) تابع ضوابط پژوهشهای متفاوتی می باشند که متناسب با ویژگی های آنها طراحی شده اند، از جمله اصول مرجع در دوزه روش شناسی به شماره آید که ما را در پژوهش حاضر را می دارد تا نسبت به شناسایی هر چه دقیق تر موضوع و سپس طراحی روش پژوهشی مناسب اقدام نماییم. برای این منظور دو گام اصلی به شرح زیر برداشته فراهم شد تا در نهایت روش پژوهشی مناسب و کارآمد در موضوع بحث (امنیت اجتماعی) بدست آید:

نخست: روش و نظریه در حوزه اصلی (یعنی امنیت پژوهی) به بحث گذارده شده و بدین وسیله کاربرد روشهای متعارف پژوهشی در حوزه علوم انسانی، با مقتضیات کلان حوزه امنیت پژوهشی بازخوانی خواهد شد.

دوم: از میان روشهای بدست آمده درگام نخست، روش یا روش هایی را که می تواند به صورت انفرادی یا تلفیقی در موضوع "امنیت اجتماعی" کارآمد باشند، گزینش و مشخص خواهد شد. بدین ترتیب در نهایت - روشی حاصل و پیشنهاد خواهد شد که با ویژگی های موضوع پژوهشی - یعنی امنیت اجتماعی - بیشترین انطباق را خواهد داشت.

- بررسی امنیت و امنیت اجتماعی از منظر دینی: یکی از منابع مهم دانش نظری در باب امنیت اجتماعی را می توان از مبانی دینی اخذ کرد. البته دوران پیامبر (ص) و ائمه (ع) از لحاظ ساختار سیاسی و اجتماعی با دوره حاضر تفاوت های فراوان دارد، اما می توان تلاش کرد تا با روش اسنادی و بر اساس شیوه فهم و استنباط از متون دینی (که روشی عمیق تر از تحلیل های کتابخانه ای است) آموزه هایی در باب امنیت اجتماعی اخذ کرد و در طراحی مدل نظری نهایی، آن را نیز وارد کرد. این بُعد از تحقیق، تلاشی برای بومی کردن دانش امنیت اجتماعی خواهد بود.

- ایجاد بانک اطلاعات و کتابخانه تخصصی منابع مرتبط با امنیت اجتماعی: بانک اطلاعات امنیت اجتماعی، فعالیتی است برای یکپارچه کردن و تسهیل پژوهش های بعدی در حوزه امنیت اجتماعی. بدین منظور، و همراستا با مرور منابع امنیت

اجتماعی، تلاش می شود تا منابع گزینش شده در آن مرحله، در کتابخانه تخصصی و بانک اطلاعاتی که به همین منظور طراحی خواهد شد، جمع آوری شود. اولویت نحوه انتخاب منابع در این طرح، با منابع الکترونیکی از قبیل e-book و e-journal است، تا هم دسترسی به آن سریعتر و متنوعتر (و بدون نیاز به حضور فیزیکی در پژوهشگاه) باشد و هم جستجوی پیشرفته در منابع و دسته بندی آنها ممکن باشد.

- **ایجاد پایگاه اطلاع رسانی (Website):** از آنجا که امروزه، اشاعه اطلاعات بخش مهمی از تولید دانش را تشکیل می دهد، برای طرح امنیت اجتماعی نیز طراحی سایت اینترنتی پیش بینی شده تا هم اطلاع رسانی در باره طرح و نتایج آن را داشته باشد و هم بتوان از آن طریق با افراد و موسسات مرتبط با این موضوع ارتباط داشت و نقدها و نظرات آنها و بازخورد طرح را دریافت کرد. سایت امنیت اجتماعی، بتدریج می تواند به عنوان مرجعی جهت مراجعه افراد علاقمند به موضوع امنیت اجتماعی در ایران و جهان درآید.

- **مساله یابی و شناسایی مهمترین موضوعات و مسائل پژوهشی در باب امنیت اجتماعی در ایران:** از آنجا که یکی از اهداف اصلی طرح حاضر، بررسی وضعیت امنیت اجتماعی در ایران است، مجموع مطالعات نظری در فاز اول، جدای از آنکه مستقلا از منظر تولید دانش بومی قابل استفاده است، اما از طرف دیگر مقدمه ای برای بررسی وضعیت امنیت اجتماعی در ایران نیز می باشد. بدین لحاظ، پس از پایان تدوین فاز اول (و نه ارائه گزارش آن)، ابتدا با روش مصاحبه گروهی متمرکز، مهمترین موضوعات پژوهشی در باب امنیت اجتماعی در ایران گردآوری شده و

سپس با روش دلفی، اجماعی از نظر سایر اعضای هیئت علمی و مشاوران طرح را نیز در بر خواهد گرفت. نتایج این طرح، مبنای تحقیقات فاز دوم خواهد بود. عناوین اولیه این مسائل، که در فاز صفر این تحقیق تعیین شده، در شرح خدمات فاز دوم، تحت عنوان «تحقیقات مجزا و در سطح میانی در باره وضعیت امنیت اجتماعی در ایران امروز» آمده است.

- برگزاری نشست های تخصصی در باره مباحث نظری و روشی امنیت اجتماعی: اشاعه اطلاعات و یافته های فاز اول، به تفکیک هر یک از طرح ها، می تواند زمینه را برای نقد و حک و اصلاح این یافته ها مساعدتر نماید. هر یک از این نشست های تخصصی با حضور صاحب نظرانی در کنار مجری طرح برگزار می شود و از این طریق یا اجتماعی از صاحب نظران (peer group) در پیرامون آن موضوع شکل می گیرد و تا انتهای تحقیق این جلسات ادامه خواهد داشت.

فاز دوم: بررسی وضعیت امنیت اجتماعی در ایران

چنانچه ذکر شد، فاز دوم طرح، پس از تدوین نتایج فاز اول طرح آغاز خواهد شد و لذا در این زمان، نمی توان عناوین و روش تحقیق لازم را به دقت برشمرد. به همین دلیل تنها فهرست این طرح ها به قرار زیر ارائه می گردد:

- تحلیل ثانویه و فراتحلیل پژوهش های موجود
- شاخص سازی امنیت اجتماعی

- ارائه پروپوزال طرح جمع آوری نظام‌مند و مستمر داده‌های موجود و تهیه شده توسط نهادهای ذیربط (قوه قضاییه، نیروی انتظامی و...) در باره امنیت اجتماعی در ایران، تجزیه و تحلیل و استنتاج آنها، بگونه‌ای که نقشه امنیت اجتماعی و نقاط بحرانی آن به صورت ادواری قابل استخراج و تولید باشد و تصمیم‌سازی مسئولان را در این زمینه قاعده‌مند کند.
- بحران‌شناسی امنیت اجتماعی در ایران در دوران معاصر:
 - موردپژوهی از بحران‌های مربوط به امنیت اجتماعی در ایران
- مصاحبه متمرکز و گروهی و مصاحبه‌های هدایت‌شده در باره امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن در ایران با نخبگان، صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران مقوله امنیت اجتماعی و جمع‌بندی نتایج با استفاده از روش دلفی
- ارائه پروپوزال طرح ملی پیمایش امنیت اجتماعی
- تحقیقات مجزا و در سطح میانی در باره وضعیت امنیت اجتماعی در ایران امروز. بخش اصلی اهداف طرح حاضر، با انجام تحقیقات مشخص در باره ابعاد گوناگون امنیت اجتماعی در ایران، محقق خواهد شد. فهرست عناوین برخی از طرح‌های پیشنهادی که توسط گروه‌های تخصصی و با بررسی‌های اولیه انجام شده در فاز صفر تعیین شده است به شرح زیر می‌باشد. بدیهی است پس از بازنگری‌ها و بررسی‌های نظری و روشی در فاز اول، و تشکیل شورای علمی و کار عمیق‌تر گروه‌های تخصصی، فهرست نهایی عناوین طرح‌ها و برنامه‌ها ارائه خواهد شد. فهرست حاضر، عمده‌ترین مسائل امنیت اجتماعی و متغیرهای مستقلی است که بر روی متغیر وابسته امنیت اجتماعی تاثیر دارند:

- تاثیر رسانه ها و تهاجم فرهنگی غرب بر امنیت اجتماعی
- تعارض سنت و مدرنیسم و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی
- چگونگی شهرسازی و معماری شهری و الگوهای مختلف توسعه شهری و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی

- بررسی معضل حاشیه نشینی و مهاجرت و تاثیرات امنیتی آن
- ابعاد اجتماعی و فرهنگی فناوری اطلاعات (با تاکید بر اینترنت) و تاثیرات

امنیتی آن

- تاثیرات امنیتی قومیت ها و نیروهای گریز از مرکز
- سیستم قضایی کشور و تاثیر آن بر کاهش یا افزایش امنیت اجتماعی
- میزان تاثیر فقدان «سیاست کنترل جرم» بر امنیت اجتماعی
- شاخص های توزیع ثروت و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی
- شناخت تاثیر اشتغال و بیکاری بر امنیت اجتماعی
- تاثیر برنامه ریزی های اقتصادی بر امنیت اجتماعی
- تاثیر تمرکززدایی از ساختار اداری کشور بر تضعیف یا تقویت امنیت

اجتماعی

- سیاسی شدن نارضایتی ها؛ علل و عوامل آن
- مدیریت راهبردی در سیستم امنیت اجتماعی کشور
- مشروعیت سیاسی و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی
- نقش نهادهای واسط در امنیت اجتماعی

- نقش احزاب سیاسی در امنیت اجتماعی
- بررسی علل و عوامل شورش های شهری در دهه اخیر
- بررسی و شناخت تاثیر فقر و توزیع ناعادلانه درآمد بر امنیت اجتماعی
- بررسی و شناخت فساد و رانت جویی بر امنیت اجتماعی
- بررسی و شناخت جایگاه و نقش اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی

- بررسی و شناخت تاثیر تورم و کاهش قدرت خرید بر امنیت اجتماعی
- بررسی و شناخت تاثیر نابرابری های اجتماعی و منطقه ای بر امنیت اجتماعی
- بررسی و شناخت مهمترین وقایع امنیتی سال ۸۵ و مطالعه موردی (Case Study) هر یک از آنها

- بررسی و شناخت مهمترین وقایع موثر بر امنیت اجتماعی از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۵
- ...

- برگزاری همایش علمی امنیت اجتماعی در ایران
- برگزاری نشست های تخصصی در باب وضعیت امنیت اجتماعی در ایران و ارائه نتایج تحقیقات انجام شده
- جمع بندی نتایج تحقیقات و نظریات در باب امنیت اجتماعی و وضعیت آن در ایران و ارائه یک گزارش نهایی.

فاز سوم: سیاست‌سازی

آنچه در باب سیاست‌سازی مطرح است، پس از انجام تحقیقات در مرحله دوم طرح، می‌تواند شروع شود. اما اکنون می‌توان موارد کلی زیر را بیان کرد.

- طرح گسترش و ساماندهی نظام آموزشی و پژوهشی تخصصی در باره امنیت اجتماعی و تلاش برای نظریه‌پردازی در این باب
- تشکیل دبیرخانه طرح ملی پیمایش بمنظور رصد (Monitoring) دائمی امنیت اجتماعی در ایران.
- تشکیل دبیرخانه دائمی همایش علمی امنیت اجتماعی
- ارائه مدل سیاست‌گذاری برای تحقق ماده ۱۱۹ برنامه چهارم توسعه و شرح وظایف دستگاه‌های اجرایی در باره امنیت اجتماعی

زمانبندی

زمانبندی طرح به قرار زیر است:

درصد پیشرفت کار نسبت به کل (بر پایه ۱۰۰)	زمان اجرا (ماه)								طول مدت (ماه)	شرح فعالیت‌های طرح	ردیف
	۲۲ تا ۲۴	۱۹ تا ۲۱	۱۶ تا ۱۸	۱۳ تا ۱۵	۱۰ تا ۱۲	۷ تا ۹	۴ تا ۶	۱ تا ۳			

۳۰						●	●	●	۹	فاز اول: بررسی نظری و روش شناختی امنیت اجتماعی	۱
۸۰		●	●	●	●				۱۲	فاز دوم: بررسی وضعیت امنیت اجتماعی در ایران	۲
۱۰۰	●								۳	فاز سوم: سیاست سازی	۳

سازماندهی اجرا

سازمان اجرای طرح متشکل از شورای علمی طرح (متشکل از دانشمندان، اندیشمندان و

صاحب نظران)، دست اندرکاران اجرایی و زیرگروه های تخصصی به شرح زیر می باشد:

الف) تشکیل هیئت علمی طرح، متشکل از صاحب نظران رشته های؛

○ امنیت ملی (گرایش های امنیت، تهدیدات، مدیریت استراتژیک)

○ جامعه شناسی

○ ارتباطات

○ علوم سیاسی

○ حقوق

○ اقتصاد

○ روان شناسی اجتماعی

○ مدیریت

○ سایر رشته های مرتبط

و دست اندرکاران اجرایی ارکان نظام اداری کشور از قبیل؛

○ دستگاههای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در قوه مجریه و سایر

نهادهای

○ قوه قضائیه

○ نیروی انتظامی

○ صدا و سیما

○ وزارت کشور

○ ستاد کل نیروهای مسلح

○ سایر نهادهای سازمانهای مرتبط

ب) تشکیل زیرگروه های تخصصی:

۱- امنیت پژوهی

۲- فرهنگی - اجتماعی

۲-مدیریت و ساختار

۳- ارتباطات

۴- سیاسی

۵- اقتصادی

۶- قومیت ها

د) تشکیل شورای علمی که تلفیق نتایج را برعهده دارد و متشکل از روسای زیرگروههای تخصصی و مشاوران علمی است.

دستاوردهای مورد انتظار طرح

با توجه به لزوم تولید اطلاعات و ادبیات در باره امنیت اجتماعی، مجموعه طرح ها و مطالعات و پژوهشهای آن منتشر خواهد شد. مهمترین صور این انتشار عبارتند از:

- گزارش تفصیلی ۱۴ طرح تحقیقاتی بصورت محدود منتشر می شود.
- مجری هر طرح پژوهشی، موظف به تهیه حداقل یک مقاله علمی قابل درج در نشریات علمی-پژوهشی، که برگرفته از تحقیق باشد، هستند (جمعا ۱۴ مقاله).
- برخی مباحث، مانند نظریات و مفهوم شناسی، بصورت کتاب منتشر خواهد شد (حداقل ۲ کتاب).
- پس از خاتمه هر طرح، نشست تخصصی در باره آن طرح، با حضور ارباب رسانه (در صورت نداشتن طبقه بندی) و نیز ناظر طرح برگزار خواهد شد و مجری، نتایج طرح

را ارائه خواهد کرد (جمعا ۱۴ نشست تخصصی که نتایج آن بصورت گزارش پژوهشی منتشر خواهد شد).

- خلاصه طرح ها و نتایج پژوهشها (در صورت لزوم، متن کامل) به دو زبان فارسی و انگلیسی بر روی سایت، قرار خواهد گرفت. (جمعا ۱۰۰۰۰ صفحه استاندارد).
- در انتهای هر فاز نیز مجری تحقیق، یک جلد کتاب، از مجموع پژوهش های انجام شده در هر فاز، تهیه خواهد کرد (حداقل ۲ کتاب).
- ترجمه کتاب و مقاله در مطالعه تطبیقی به میزان ۱۰۰۰ صفحه
- انتشار ۳ کتاب ترجمه از متون فوق
- در بخشی از همایش طراحی شده، مجریان، نتایج تحقیق خود را بصورت مقاله ارائه خواهند کرد.
- مجموعه مقالات همایش نیز منتشر خواهد شد.
- در نهایت، کلیه نتایج در قالب مدل سیاست گذاری برای تحقق ماده ۱۱۹ برنامه چهارم توسعه جمعبندی خواهد شد.